

Kitaaba Daani'el — Lakkoofsa Shantamaafi Afur

Bara Dhumaa Booda: Hubannaa Argachuuf Danieliin Godhame keessatti jechuun jedhu

Jeff Pippenger
2024-01-18

Mata-duree dhiheenya tokko kutaa tokko kitaaba Prophets and Kings irraa xumurreerra; achitti Obboleettii White akka ibsiteetti, Daani'el “hariiroo booji’ amuu waggoota torbaatamaa, kan Ermiyaas dursee dubbate, fi waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii sana, kan mul’ataan ergamaan samii qulqulleessi iddoo qulqulluu Waaqayyoo dura akka darbu labsu isa dhaga’e, hubachuuf” barbaadaa ture.

“Mul’ata biraatiin raajii sanaatiin taateewwan gara fuulduraatti ta’an irratti ifni dabalataa ni kenname; xumura raajii kanaattis Daani’el, ‘qulqulluun tokko dubbachaa jiru, qulqulluun biraanis qulqulluu dubbachaa ture sanaan, Mul’anni kun hamma yoomiitti jiraata? jedhee gaafate’ jedhee dhaga’e.” Daani’el 8:13. Deebiin kennames, “Hamma guyyaa kuma lamaa fi dhibba sadii; ergasii iddoo qulqulluun ni qulqulleeffama” (lak. 14) jedhu, isa guddaa isa dinqisiise. Hiika mul’ata sanaa argachuuf ciminaan barbaade. Boojuu waggoota torbaatama, akka Ermiyaasitti dursee dubbatame, waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii, kan daawwannaan samiiirraa dhufe sun qulqulleeffama iddoo qulqulluu Waaqayyoo dura akka darbuu qaban jedhee labsutti walitti dhufeenya isaanii hubachuu hin dandeenye. Ergamaan Gabri’el hiika keessaa isa muraasa isaaf kenne; garuu yeroo raajiin sun, “Mul’anni ... guyyoota baay’eedhaaf ta’a” jedhu dhaga’etti, in ni kufe. “Ani Daani’el nan inaawe” jedhee waa’ee muuxannoo isaa galmeesse, “guyyoota muraasaafis nan dhukkubsadhe; ergasii ka’ee hojii mootichaa nan hojjedhe; mul’ata sanaanis baay’ee nan raafame, garuu namni tokko illee isa hin hubanne.” Lakkoofsota 26, 27.” Raajota fi Mootota, 553, 554.

Miilerootni ergaa guutummaatti dhaamsa bu’uuraa isaan labsan hubannoo guutuu irratti hin geenye. Yommuu yeroo Leenci gosa Yihudaa “yeroo torban” irratti odeeffannoo dabalataa kennuuf barbaade gahetti, isaan gara muuxannoo Laa’odiiqeyaa ce’an; waggaa torba booda immoo ifa “yeroo torban” sana guutummaatti didan. Isaan walitti dhufeenya guutuu waggoota torbaatamii fi waggoota kuma lamaa fi dhibba sadi’i, isa Daani’el cimsee hubachuuf barbaade, matumaa hin argine. Daani’el saba Waaqayyoo warra guyyoota dhumaa bakka bu’a.

Biyyichi sabbatoota isaa gammaduu jechuun kutaa kakuu Israa’el durii wajjin kenname keessaa isa boqonnaan biyyichaa waggaa torbaffaa hunda keessatti ta’u ifa godhudhaan of keessaa qabu dha. Kakuun sun marsaa waggaa torbaa yeroo torba irra deddeebi’amu of keessaa qaba ture. Akkasumas yeroo ayyaana jubilee jedhamuun kabajamutti, xumura marsaawwan torba torba waggaa torbaa (waggaa afurtamii sagal) irratti qabeenyaa fi garboota gad dhiisuu fi deebisanii dhaabuu of keessaa qaba ture. Yihudoonni seerota kakuu sanaatiif ajajamoo hin turre; 2 Seenaa Baraa immoo booji’amni waggaa torbaatamaa, raajichi Ermiyaas dubbate sun, duraan fincila waggaa dhibba afurii fi sagaltamaa bakka bu’uu isaa ibse. Waggoota dhibba afurii fi sagaltama

keessatti, utuu Israa’el durii qajeelfamoota kakuu keessatti akka Leewwota boqonnaa digdamii shanitti kaa’aman sanaaf ajajamee ta’ee, walii gala waggoota torbaatama kanneen biyyichi itti boqotu ni ta’u ture. Waggaan macaafa qulqulluu tokko guyyoota dhibba sadii fi jaatama dha; guyyoonni dhibba sadii fi jaatamni torbaan (“yeroo torba”) yoo baay’ifaman immoo guyyoota kuma lama dhibba shanii fi digdama ta’u.

Waggoonni torban sun lafti dachee isaa boqochuu wajjin guutummaatti walitti hidhata qaba; kunis immoo “yeroo torba” wajjin guutummaatti walitti hidhata qaba. Daani’el “utuu iddoo qulqulluun Waaqayyoo hin qulqulleeffamin dura” “booji’ amuu waggoota torbaatamaa” fi “waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii” gidduu jiru “hariiroo hubachuuf” barbaadaa ture. Kanaafuu inni mul’ata “chazon” fi mul’ata “mareh” gidduu jiru hubachuuf barbaadaa ture. Hariiroo sana hubachuun hin danda’amu, yoo boqochuun lafaa keessatti Lewwota digdamaa shanii fi digdamaa jaha keessatti ibsame booji’ amuu waggoota torbaatamaa Ermiyaas dubbate wajjin hin beekanne ta’e. Yoo “yeroo torba” akka yeroo raajii waggoota kuma lamaa fi dhibba shanii fi digdamaatti hin amanne ta’e, ati warra guyyoota dhuma keessatti Daani’el bakka bu’ee agarsiifametti keessaa of baasta. Millerootni “yeroo torba” raajii yeroo ta’uu amanu turan; garuu Adventizimiin amma kana amanuu dhiiseera.

Daani’el akkuma raajota hundaatti, saba Waaqayyoo yeroo dhuma addunyaa ni bakka bu’a; akkasumas yaadawwan Obboleettii White fedhii isaa hariiroo waggoota torbaatamanii (“yeroo torba”) fi waggoota kuma lamaa fi dhibba sadi gidduu jiru hubachuuf qabu irratti kennite, fedhii saba Waaqayyoo guyyoota dhuma qabaachuu qaban ni agarsiisu. Akkuma barruulee duraanii keessatti ibsameetti, dhugaan chaartota 1843 fi 1850 irratti bakka buufame kam iyyuu hin jiru kan barreeffamoota Obboleettii White keessatti kallattiidhaan (deddeebiin) hin deeggaranne.

ጌጦታት ሚሊር ብናይ መወዳእታ ዘመናት ናይ ፍርቂ ለይቲ ጭውያ ዓሰርተ ዕጽፊ ንላዕሊ ክበርሁ እዮም፣ እዚ እናተፈጸመ ኸሎ ድማ፣ እዮም ጌጦታት ንናይ ኣድቨንቲዝም ደናግል እቲ ናይ መወዳእታ ፈተና ይውክሉ። እዮም ጌጦታት፣ እቲ ኣብ ጣውላታት ኣብቁቕ ዝተወከለ መሰረታዊ ሓቅታት እዮም፣ ከምኡውን እዮም ኣብ ሳዱን ዝነበሩ ጌጦታት፣ ኣብ ማእከል ክፍሊ ሚሊር ኣብ ልዕሊ ጠረጴዛ ዝተቐመጡ እዮም። እቲ መሰረታዊ ፈተና እቲ ናይ መወዳእታ ፈተና እዩ፣ ግና ከምኡውን ስልጣን ናይ መንፈስ ትንቢት እዩ። ነቲ ኣብ ሕልሚ ሚሊር ከም ጌጦታት ዝተመሰሰ መሰረታዊ ሓቅታት ምንጻግ፣ ብተመሳሳሊ ጊዜ ንመንፈስ ትንቢት ምንጻግ እዩ።

“Gowwoonni Seexanaa isa dhuma irraa hafe hundumaa caalaa guddaan, dhugaa ba’umsa Hafuura Waaqayyoo humna-dhabsiisuu ta’a. ‘Bakka mul’anni hin jirretti, sabni bada’ (Fakkeenya 29:18). Seexanni ogummaadhaan, karaa garaagaraatiin fi hojii raawwattoota adda addaatiin, amanamummaa sabni haftee Waaqayyoo dhugaa ba’umsa dhugaa irratti qabu raasuu irratti ni hojjeta. Mul’ata sobaa dogoggorsu ni fida; sobaa fi dhugaa walitti ni makaa, akkasumas namoota akka waan maqaa mul’ataa baatu hundumaa gosa fannina amantii akka ta’eetti ilaalan godhee ni jibbitsiisa; garuu lubbuun amanamaan, sobaa fi dhugaa wal bira qabuudhaan, isaan gidduu adda baasuu ni danda’u.” Selected Messages, volume 2, 78.

Amma yeroo ammaa dabala beekumsaa kan seenaa Milaraayitotaa keessatti bara 1798 irraa jalqabee hamma 1844tti ta’e ilaallachaa jirra; garuu yeroo walfakkaatu keessatti, Milaraayitoonni hojii raajii isaanii keessatti sirrii turanis, seenaa keessa itti kaafaman sanaan daangeffamanii akka turan adda baasaa jirra. Amma nuti bara dhuma keessa jirra; akkasumas dhaloota xumuraa,

jechuun dhaloota afraffaa, Adventizimii keessa jirra. Yeroo kana keessatti, Adventizimiin duudhaa fi aadaa (faaya sobaa) tiin hamma kana barsiifamee guutamee waan tureef, dhugaa hundee isaanii maal akka turan si'achi hin beeku. Dhugaawwan sun maal akka ta'an beekuu dhabuun Adventizimii hiika dhugaawwan sanaa hubachuu irraa dhowwa; ajajawwan irra deddeebi'amanii dhugaawwan sana eeguu fi tikfachuuf kennamanis hiika dhabeessa taasisa.

Utuu hiika Gabreel mul'ata laga Ulaayii irratti kenne keessatti caalaatti dura deemuu keenya dura, qabxiilee barbaachisoo muraasa dhugaa bu'uuraa fi aangoo Hafuura Raajii wajjin walqabatan ni ilaalla. Teologoonni ammayyaa kutaan armaan gadii raajii yeroo Macaafa Qulqulluu keessatti dheeraa ta'e waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii ta'uu akka agarsiisu falmu.

Muuxannoon barattoonni “wangeela mootummaa” dhufaatii Kiristoos isa jalqabaatti lallaban, muuxannoo isaanii keessatti fakkeenya isaa kan qabu muuxannoo warra ergaa dhufaatii isaa isa lammaffaa labsanii ture. Akkuma bartoonni sun bahanii, “Yeroon guutameera, mootummaa Waaqayyoo dhihaateera” jedhanii lallaban, akkasuma Miilerii fi hiriyoonni isaa yeroon raajii keessaa inni dheeraa fi isa dhumaa Macaafa Qulqulluu keessatti mul'ifame xumuruuuf jedhu, murtiin dhihaatee akka jiru, mootummaa bara baraa akka galfamu labsan. Lallabni bartootaa yeroo ilaalchisee kan hundaa'e torbanoota torbaatama Daniel 9 irratti ture. Ergaan Miilerii fi hiriyoonni isaa kennan immoo xumura guyyoota 2300 kan Daniel 8:14 keessatti ibsame, kan torbanoonni torbaatamni isaanii keessaa kutaa tokko ta'an, beeksise. Lallabni isaanii lamaanis guutamuu kutaa adda addaa yeroo raajii guddaa isa tokkichaa irratti hundaa'e ture.

“Akkuma bartoota jalqabaa sana, Wiiliyaam Miillar fi hojii-waltoonni isaa hiika guutuu ergaa isaan baatan sanaa ofii isaaniitiin guutummaatti hin hubanne. Dogoggoroonni yeroo dheeraadhaaf waldaa keessatti hundeeffamanii turan, isaan akka qabxii murteessaa tokko raajii keessatti argamu hiika sirrii ta'e irratti hin geenye dhowwan. Kanaafuu, ergaa Waaqayyoo akka addunyaatti kennamuuf isaanitti imaane san lallaban iyyuu, hiika isaa sirriitti hubachuu dhabuudhaan abdii kutannaa keessa darban.” The Great Controversy, 351.

Kutaan sun, “Milerii fi michoonni isaa yeroon raajii inni dheeraa fi inni dhumaa Macaafa Qulqulluu keessatti mul'ifame xumura irra ga'uuf akka jedhu labsan,” jedha; ogeessoonni amantii immoo yeroo raajii inni dheeraa fi inni dhumaa waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii ta'uu isaa himu. Itti fufaniis, kun isa obboleettii White kutaa sana keessatti agarsiisaa jirtu akka ta'e dubbatu; jechuunis, akka isaan jedhanitti, isheen kallattiidhaan yeroo waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii sana ilaallachaa jirti. Isaan hariiroo waggoota torbaatamii fi yeroo waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii gidduu jiru kam iyyuu hin argan. Isaan ifa Daani'el hubachuuf barbaadaa ture hin argan.

ኤሌን ዋይት ሚሊራይት ነበረች፣ እርሷም በ1843 የፓይነር ቻርች ላይ እና በF. D. Nichols የታተመው በ1850 የፓይነር ቻርች ላይ የተቀመጡትን መልእክቶች ታውቅ ነበር። በNichols የተዘጋጀው የ1850 ቻርች፣ ጄምስ እና ኤሌን ዋይት ከNichols ጋር በሚኖሩበት በዚያው ጊዜ በNichols ቤት ውስጥ ተዘጋጅ። በሁለቱም ቻርቶች ላይ የተወከለው በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያለው ረጅሙ የትንቢት ዘመን ሁለት ሺህ ሦስት መቶ ዓመታት አይደለም፤ እርሱ የዘሌዋውያን ምዕራፍ ሃያ ስድስት “ሰባቱ ዘመናት” ነው።

Keewwatni duraan kana keessatti waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii akka yeroo raajii dheeraa hundumaa caalaa fi isa dhumaa ta'eetti hafuuraan geggeeffamee adda baafame jechuun,

barreeffamoonni Obboleettii Waayit ofumaan wal faallessan jechuu dha. Yoo isheen waa'ee keewwata kanaa akka warri teoloojii dubbatan sana amanti qabdi ta'e, yeroo isheen chaartota "yeroo torbaa" deggeran raggaastu, kun maal jechuu dha?

"Ani chaartiin bara 1843 harka Gooftaatiin akka qajeelfame argeera; innis akka hin jijjiiramne, lakkoofsonni sun akkuma Inni barbaadetti akka turan; harki Isaas isaan keessaa lakkoofsa muraasa keessatti dogoggora tokko irra turee isa dhoksee akka ture, akka harki Isaa irraa kaafamutti namni tokko illee isa arguu akka hin dandeenye." Early Writings, 74.

Warri aadaa fi durdurii isaanii cimsanii dhaabuuf hawwan, kaartaa bara 1843 irratti Gooftaan dogoggora "yeroo torba" jedhamu irra harka Isaa akka kaa'ee ture, ergasii yeroo boodaa tokkootti harka Isaa akka irraa kaase falmuu ni danda'u. Rakkoon yaada duraa sanaa garuu, yeroo Gooftaan harka Isaa lakkoofsota irraa kaase Obboleettii White akka ibsitee dha; harki Isaa Onkoloolessa 22, 1844 dura, abdi kutannaa isa jalqabaa booddees battaluma sana irraa kaafame. Dhugaa-baatuu ishii waa'ee taatee sanaa keessatti, dogoggora sirreeffame eenyu akka ture ni ibsiti; innis dogoggorri sun "yeroo torba" akka hin taane ifaadha.

"Warri amanamoo, abdi kutatanii turan sun Gooftaan isaanii maaliif akka hin dhufne hubachuu hin dandeenye, dukkana keessatti hin dhiifamne. Ammas gara Macaafa Qulqulluu isaanii geeffamanii yeroo raajii qorachuuf qajeelfaman. Harki Gooftaa lakkoofsota sana irraa kaafame, dogoggorri ibsame. Isaanis yeroo raajii sun hanga 1844tti akka ga'u argan; akkasumas ragaan inni isaanii yeroo raajii 1843tti xumuramu jedhaniif dhiheessan sunuma, akka inni 1844tti xumuramu mirkaneesse." Early Writings, 237.

Yommuu harki Gooftaa "suuraalee irraa kaafamee, dogoggorri sunis ibsame," yeroo sana isaan "ragaan isuma isaan yeroo raajii 1843 keessatti xumuramuu isaanii agarsiisuuf dhiheessan sun, isaan dhugumatti 1844 keessatti akka xumuraman mirkaneesse" jedhaniiru. Yeroon raajii jalqaba irratti 1843 keessatti xumuramu jedhamee yaadame, kaartaa 1843 irratti bakka buufameera; kaartaan kunis kaartaa lallabdoonni Millerite dhibba sadii hundinuu itti fayyadaman ture. Yeroon raajii kaartaa sana irratti bakka buufamee 1843 keessatti xumuramu jedhame, waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii Daniel boqonnaa saddeet, lakkoofsa kudha afur keessaa jiran, waggoota kuma lamaa fi dhibba shan keessaa digdamii Leviticus digdama jaha fi waggoota kuma tokkoo fi dhibba sadii fi shantamii shan Daniel kudha lama keessaa jiran turan. Abdi kutannaa isa jalqabaa booda Gooftaan harka isaa dogoggora sana irraa kaase; sana booda Milleritonni ragaan inni xumura yeroo raajii 1843 keessatti adda baase sun, yeroo sana dhugumatti 1844 keessatti akka xumuraman mirkaneessu ta'uu isaanii hubatan.

Caartiin bara 1850 baafame bara 1850 keessa qophaa'ee, Amajjii bara 1851 keessatti gurgurtaaf dhiyaate. Ellen White akkuma waa'ee caartii bara 1843 ilaalchisee galmeessitee turte sana, caartiin kunis raawwii Hab. 2 ta'uu isaa galmeessiteetti. Caartiin sunis yeroo raajii dheeraa keessaa isa dheeraa ta'e akka Lewwota digdamii jaha keessatti ibsame "yeroo torba" bakka bu'e.

"Ani Waaqayyo obboleessa Nicholisiin maxxansiifamuu chaartii kanaa keessatti akka ture nan arge. Macaafa Qulqulluu keessatti chaartii kanaa ilaalchisee raajii akka jiru nan arge; yoo chaartiin kun saba Waaqayyootiif qophaa'ee, tokkoof ga'aa taanaan kaaniifis akkasuma; yoo

namni tokko chaartii haaraa safara guddaadhaan dibamee barbaade, hundumtuu akkuma sana isa barbaadu.” Manuscript Releases, volume 13, 359.

Akka White’n kan Milleritoonni “yeroon raajii inni dheeraa fi inni dhumaa Macaafa Qulqulluu keessatti mul’atu dhumachuuf akka jedhu labsan” jettee waaqeffachuun sirrii dha; isaanis akkasuma godhan. Garuu “yeroon raajii” “inni dheeraan” waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii sana dha jechuun, dhugaa-baatuu Akka White ofuma isaa irratti, akkasumas seenaa galmaa’e irratti deebisee kaasa. Oduu sobaa sana amanuun soba amanuu dha; bara dhumaa keessattis warri soba amanuu filatan, dhugaa waan hin jaallanneef akkas godhu.

Yesuus gosa suuxinsa waaqummaa tokkoon dinqisiisaan of hin waraansifne, akka inni dhiphina fannoo sana keessa darbuuf. Yesuus dhiphina waaqeffamaa, kan uumamni Isaa kam iyyuu obsuu danda’u caalaa baay’ee ol ta’e, obsaan keessa darbe. Haa ta’u malee, ilmi namaa fakkii Isaa irratti uumame; waxyi immoo ilmi namaa akka Inni mo’e sanatti mo’uu akka qabu adda baasa. Wanti Kiristoosiin dhiphina fannoo sana obsuu dandeessise amaluma Inni qabu tokko ture; innis ilmi namaas qaba.

Varshaa Yesuusitti, amantii keenya kan jalqabee fi kan xumuru sanatti haa ilaallu; inni gammachuu isa dura kaa’ameef jecha fannifamuu obsaan danda’e, salphina tuffatee, mirga teessoo Waaqayyoo irra taa’eera. Ibroota 12:1.

Yesus dhiphina fannif muka fannoo obse, sababni isaas galma fuuldura isaa kaa’ame qaba ture; nus bifa isaatiin uumamneerra; kanaafuu, uumamota galmaan kakaafamanii dha. Kun kutaa bocamuu keenyaati. Yoo hundee Adventismii hubachuun waan barbaachisaa hin taane akka ta’e amansiifamneerra ta’e, waan sana san hojjechuuf kaka’umsa hin qabaannu. Kaka’umsi waaqeffannaa qofa kan Hafuura Qulqulluudhaan kakaafamuu danda’u, haala Laa’odiiqeyaa sana mo’uuf, jaalala dhugaati. Jaalalli dhugaa, aadaa fi duudhaa salphaa gurra keenya qoqobbii qabu tasgabbeessuuf qophaa’an argamuudhaan ni qorama. Yoo, mijataa Laa’odiiqeyaa keenya keessatti, dhugaa ofii keenyaaf hubachuuf hawwii hin qabaanne, ni badna. Har’a Adventismin bakka kanatti dhaabbateera.

Daani’el saba Waaqayyoo warra guyyaa dhumaa keessatti dubbii raajii keessatti barbaadanii hariiroo waggoota torbaatama booji’amuu fi raajii guyyaa kuma lamaa fi dhibba sadii gidduu jiru hubachuuf yaalan keessaa fakkeenya dha. Raajii guyyaa kuma lamaa fi dhibba sadii akka yeroo raajii isa dheeraa hundumaa caalu fi isa dhumaa ta’eetti adda baasu jechuun dhugaawwan bu’uuraa Adventizimii ganamaatti cimsan gananii dhiisuu dha; yeroo wal fakkaatuunis aangoo Hafuura Raajii mormuu dha. Yeroo Miilerootni yeroo raajii isa dheeraa hundumaa caalu fi isa dhumaa dhiheessan innis waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii ture jechuun galmee seenaa mormuu dha.

“Akka gara fuulduraatti sodaachuu kan qabnu tokkollee hin qabnu; garuu karaa Gooftaan nu qajeelchee nu fidee fi barsiisa Isaa keessatti seenaa keenya darbe keessatti nu barsiise yoo daganne qofa.” Life Sketches, 196.

Gabri’eel Daani’eeliif mul’atawwan “marih” fi “chazon” lamaan isaanii hubannaa kennuuf dhufe; akkasumas, mul’atawwan lamaan sun walitti dhufeenya raajii ifa ta’e qabaatan iyyuu, Daani’eel

garaagarummaa isaanii sammuu isaatiin adda baasee akka ilaalu isa barsiise. Mul’anni sun mootummaa raajii Macaafa Qulqulluu boqonnaawwan torbaa fi saddeet keessatti ibsaman of keessatti qabata; isaanis mootummaa walfakkaataa sana boqonnaa lama keessatti dhiyaatan irra deebi’anii bal’inaan ibsaman turan. Odeeffannoon sun marii samii kan mul’ata tokko akka mana qulqullummaa Waaqayyoo fi saba Isaa miidhamee gadi dhiitamuutti bakka bu’u, mul’ata kaan immoo hojii saba sanaa fi mana qulqullummaa sana deebisanii dhaabuutiin wal qabate of keessatti hammata.

Akkuma Gabri’el hiikaa dhiheesse, isa dhuma irratti onnee ergaa namoota Milleritesiin lallabamee ta’e keessatti, mul’ata lamaan gidduutti walitti dhufeenyi tokko ture; kunis warra ajaja hiikaa sammuu keessatti addaan baafachuu guutan biratti hubatamuu qaba. Garaagarummaan isaanii keessaa tokko jechoota lamaan lamaan isaanii iyyuu “murtaa’e” jedhamee hiikamanin bakka bu’a.

Torbanatamni jechuun torban torbanii saba kee fi magaalaa kee qulqulluu irratti murteeffamaniiru; yakka xumuruuf, cubbuuwwan dhuma godhachuuf, jal’inaaf araara gochuuf, qajeelummaa bara baraa galchuuf, mul’ataa fi raajii chaappessuuf, isa Hundumaa caalaa Qulqulluu ta’e dibuuf. Kanaafuu beekii hubadhu; yeroo ajajni Yerusaalem deebisanii ijaaruu fi haaromsuuf ba’u jalqabee hamma Masihiin Bulchaa sanaatti torban torbanii torba fi torban torbanii jaatamii lama ni ta’a; daandiiwwanii fi dallaan ishee deebi’anii ni ijaaramu, yeroo rakkisaa keessatti iyyuu. Torban torbanii jaatamii lama sana booddee immoo Masihiin ni murama, garuu ofii isaatiif miti; ummanni bulchaa dhufu sanaas magaalaa fi iddoo qulqulluu ni balleessu; dhumni isaas akka lolaa ni ta’a, hamma dhuma waraanaatti onaan sun murteeffameera. Inni torban tokkoof namoota baay’eedhaaf kakuu ni cimsaa; walakkaa torbanichaattis aarsaa fi kennaa ni dhaabsiisa; wantoota jibbisiisoo faca’aniin ishee onsa godha, hamma xumuraatti illee; wanti murteeffame sunis isa onfame irratti ni dhangala’a. Daani’el 9:24–27.

Torbanatamni torbaatamii fi sagal waggoota (waggaa dhibba afurii fi sagaltama) saba irratti fi magaalaa qulqulluu irratti murteeffamaniiru. Jechi “murteeffamaniiru” jedhamuun hiikamu “muramanii adda baafamaniiru” jechuudha; jechi sunis yeroo tokko yookaan yeroo qorumsaa Yihudootaafii Yerusaalemiif ramadame agarsiisa. Akkasumas inni yeroo fincila Yerusaalemii barbadeessuu fi booji’amuu waggoota torbaatamaa fide sana bakka bu’a. Ergasii waggootni dhibba afurii fi sagaltamni sun, labsii sadaffa irraa eegaluudhaan, “murteeffaman.” Waggootni fincila dhibba afurii fi sagaltaman jalqabaa haleellaa Nebukadnezaar sadii, barbadaa’ina dhumaa Yerusaalemii, akkasumas bittinnaa’uu fi booji’amuu waggoota torbaatamaa Israa’el isa dhugaa Baabilon isa dhugaa keessatti fide.

Murtiin jalqabaa booji’amummaa xumuraafi hojii Yerusaalem deebisanii ijaaruu jalqaba agarsiise. Murtiin sadaffaan jalqaba waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii agarsiise. Dhufaatiin ergamaa jalqabaa xumura booji’amummaa Israa’el hafuuraa Baabilon hafuuraa keessatti waggoota kuma tokkoo fi dhibba lamaa fi jahaatamaaf ture agarsiise; akkasumas yeroo waggoota afurtamii fi jaha ta’e tokkoo jalqaba agarsiise, yeroo Kiristoos warra Millerites fayyadamuudhaan booji’amummaa keessaa ba’anii mana qulqullummaa hafuuraa dhaaban.

Jechi lakkoofsa digdamii ja'aa fi digdamii torba keessatti yeroo lama “murtaa’e” jedhamee hiikame “charats” dha; hiikni isaas “madeessuu” fi “labsii” dha. Xiinraajii keessatti, dhuma dallansuu isa jalqabaatti paappaasummaan madaa “du’aa nama geessisu” akka argatu “labsameera.” Inni jecha isauma Daani’el boqonnaa kudha tokko, lakkoofsa soddonii ja’a keessatti itti fayyadame dha.

Mootichichi akka fedhe ni godha; of ol ol jedhaman hundumaa ol of in guddisata, of ol jedhaman hundumaa irra ol of ol qabata; Waaqa waaqolii mormee dubbii dinqisiisaa ni dubbata; hamma dheekkamsi sun raawwatamutti ni milkaa’a; waan murtaa’e sun ni raawwatama. Daani’el 11:36.

Lakkoobsa soddonii ja’a keessatti, “mootichi” jechuun papasii dha. Papasiin hanga bara 1798tti, yeroo madaa isaa du’a geessisu argatutti, milkaa’uu qaba ture. Sana booda “dheekkamsi” jalqabaa sun “raawwatamuu” qaba ture; sababiin isaa “dheekkamsi” sun akka “raawwatamu” “murtaa’ee” (labsamee) ture. Dhuma “dheekkamsa” jalqabaa mootummaa kaabaa Israa’el irratti turetti, inni bara Dhaloota Kiristoos Dura 723 keessatti jalqabee bara 1798tti xumurame, papasiin “madaa du’a geessisu” argate. Jechi “murtaa’e” jedhu hiikni isaa “madaa” jechuu dha.

Mataa isaa keessaa tokko akka du’aan madaa’eetti nan arge; madaan isaa inni du’a geessisuus ni fayye; guutuun biyya lafaa bineensicha duukaa dinqisiifate. Mul’ata Yohaannis 13:3.

Sirna raajii Miilerayitootaa humnoota lama balleessitootaa—jalqaba warraaqsa amantii waaqeffannaa waaqolii sobaa, achii immoo papasummaa—irratti hundaa’ee ture. Isaan humnoonni lamaan kun akka mul’ata “chazon” jedhamu keessatti, Daani’el boqonnaa saddeet, lakkoofsa kudha sadii keessatti ibsameen, mana qulqullummaa fi loltoota gad dhiitanii balleessan hubatanii turan.

Ergasii ani qulqulluun tokko dubbachaa jiru nan dhaga’e; qulqulluun biraan immoo qulqulluu sana dubbachaa tureen, “Mul’anni waa’ee aarsaa yeroo hunda dhi’aatuu fi yakka onnachiisaa, iddoo qulqulluu fi tuuta isaanii lamaan miilla jalatti dhidhiitamanitti kennuudhaan, hamma yoomiitti tura?” jedhe. Daniel 8:13.

Humni balleessituu Phaaphaasummaa qulqullina iddoo qulqulluu fi loltoota isaa waggaa kuma tokkoo fi dhibba lamaa fi jaatamaaf miidhaa jala oolchee ukkaamsuu qabu ture.

Nambikkai aalayaththin velippurathhil irukkira mutramai vittuvidu; athai alakkaadhe; yenendraal adhu jaathigalukku kodukkappattirukkiradhu. Avargal parisuththa nagaraththai naapathi irandu maadham kaaladiyil mithithukkondiruppaargal. Naan en irandu saatchigalukku adhikaaram alippen; avargal saakkuththuni uduththavargalaai, aayiraththu irunooru arubadhu naatkal theerkadharisanam solvargal. Velippaduththina Visesham 11:2, 3.

Dheekkamsa jalqabaa isa jalqabaatti bara 1798 keessatti, raajiin mootummaa paaphaasii “madaasuuf” murteesse ture. Daani’el boqonnaa sagal keessatti, murtiin sun lakkoobsa lama dhuma keessatti bakka buufamee argama; jechi lakkoobsota sana keessatti yeroo lama “murteeffame” jedhamee hiikame immoo mul’ata “chazon” wajjin walqabata; yeroo jechi lakkoobsa digdamii afur keessatti “murteeffame” jedhamee hiikame immoo jecha Ibrootaa adda

ta'e dha, innis mul'ata "mareh" wajjin walqabata. Daani'el, kan saba Waaqayyoo bara mootummaa dhumaa bakka bu'u, hariiroo mul'ata lamaan sanaa hubachuuf barbaadaa ture; mul'ata lamaan sanas Gabri'eel akka yaada isa keessatti addaan baasu itti himee ture.

Mata-duree kana barruu itti aanu keessatti itti fufna.

"Waaqayyo ergaa haaraa nuuf hin kennu. Nuti ergaa bara 1843 fi 1844 keessatti waldoota kiristaanaa kaan keessaa nu baase sana labsuu qabna." Review and Herald, January 19, 1905.